

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՄԵՂՐԻ¹

232. ՈՒՍԿԷ ԽՈՒՆՁՈՒՐՈՒՆ ՆԱՂԸԸ

Նիս ի նիս չի մին Թաքավոր, անդհիր պալատու ըռըշկին նիս ի մին շէտ մօծ իգ'ի. անդ իգ'ամը նիս ի մին խոննձորոն ծառ, անդ նան ի լան ուակէ խոննձորո: Մին օր Թաքավորը կընչիս ի օրէն կօշտը Խորա ի'րիթ յըղէրաց, ըսէս. «Իմ սէրտըս շէտ նադինչ ի, վխէս իմ հօր մէր ուակէ խոննձորէն գղանին: Մօծ նէն մաշնակ տղէրքը ըսես ին. «Այ հէր, հուվ ա կարիւ մէր իգէն բէն գըղանի, անդի բէ'ծուր հուր-մար օնի հօր, իսկի ծէտը անդէն Թիվավը կըրէս չի Թուի մըտէ իգ'ի: Փիստէկ' տղան ըսէս ի. «Զէ, ախպէրքըս, դուք սխալվէս իք, մէր հերը անդհիրգ ը ըսէս, անդ ծառուն վէրան մէտիւ ջուկ դարավուլչի դի'րվի: Թաքավորը ըսէս ի. «Զիր ախպէրը շէտ դոնդ ի ըսէս: Անդ ծառուն վէրան դարավուլչին մէտիւ նիք դուք, իրիք' ախպէրտանքըս: Թաքավորը տըղէրանց վէրան նօ-

¹ Մեղրիի շրջանի հեքիաթների համար պահպանված է բարբառային հրատարակությունների համար ընդունված տառադարձությունը, ի տարբերություն հեքիաթների սույն հրատարակության համար ընդունված սկզբունքի: Նկատի է առնված այս բարբառով հղած Նյութերի սակավությունը և բարբառային հընչման ու քերականության հիշյալ վերաբրտագրության կարևորությունը: Մեղրիի հեքիաթների բարբառային տառադարձությունը կատարել է Լ. Լ. Աղայանը:

բաթը դիրի՛ս, հօր մէտիլ զարաւուլ քանշին: Ըռըշկի օրը գի՛նէս ի զարաւուլ մօծ տղան: Զօր մթնէս ի տղան գի՛նէս ի իգ՛իւն, դան-վանդան զուսիուլով կըպէս, գի՛նէս իգ՛ուսն շուրթ թարափուն ծակը ծուկը վանքովն արգ ըրէս, ալ քօլ չի մընաս, հօր տակը թըմաշա շարի: Ադ օմմէնը ըրելէն հէտը գի՛նէս ի խոնձորոնն տակէն նըստէս ակնարը տընդէս խոնձորոնն վերան: Զօր կէս քիշէր ան դըռնիս, տըղէյուն քօնը տընէս ի պըրընէս ի, քօն նոնս: Մին ալ ակնարը բինի՛ս ի տըսնիս, հօր խոնձորնէրոնն մինը կա վուշ: Նոնս ի թաքավօրուն կօշտը, ըսէս. «Այ հէր, ի՛ս սաղ քի՛շէ՛րը ակնօրուն կօպարը թուղ չիմ արալ հօր ուրիւր կըպի, խոնձորոնն տակ մարդու հաք չի կըպած, համա ալու խոնձորնէրոնն մինը կա վուշ: Թաքավօրը ըսէս ի՛ գի՛նէս դիւնշաց: Էրկուսինչի քիշէրը գի՛նէս ի զարաւուլ մաշնակ տղան: Ան ալ մօծ ախպուրը նման դանդան կըպէս, ի՛գոնն շուրթ թանձիւն ալ շօռ նոնս, նոնս խոնձորոնն տակէն նըստէս, ակնարը ցիքի՛ս խոնձորոնն: Հիւր հօր դըռնիս ի կէս քի՛շէր, տղան տըսնիս ի հօր քօնը տընէս ի, զլօխը դիրէս ի տափուն ու քօն նոնս: Մին ալ ակնարը բինի՛ս ի, տըսնէս օրը կըսօր ը դէռած: Գի՛նէս ի թաքավօրուն ըսէս. «Այ հն՛ր, սաղ քի՛շէրի իս ակնարս մին վարկեան ալ կըպըցըր չիմ, համա լիսացալ ա տեսալ ըմ հօր խոնձորոնն մինը կա վուշ: Թաքավօրը ըսէս ի՛ գինա՛, գինա՛, դու ալ դիւնշաց: Իրիքինչի քիշէրը գի՛նէսի փի՛ստէկ տըղան: Ադ տըղան ախպէրցը նման գի՛նէս չի գէս գէն շօռ նոնս. մինակ փըկէս ի դանդան, նոնս խոնձորոնն տակէն նըստէս, նետ աղեղը դիրիս կուսկը: Միս հօր կէս քիշէր ը դըռնիս, տըղան տըսնիս ի, հօր քօնը տընէս ի, հընէս ի չիբէն գէնակը ձիք՛ն մին բուժը կըտըէս, վերան աղ ըծէս: Բնիթի ըսկըսէս ի շետ մըռմըռալ, անդի հօր տըղէյուն քօնը փըխչիս ի: Միս հօր սհաթը դըռնիս ի տըսնէրկունը, մին ալ տըսնիս ի էրգինքէն մին մօծ սէվ ամպ գըլուրվիւլով վէր ի նոնս խոնձորոնն. վերան: Ամպը հօր հըսէս ի ծառուն, մանջէն դոնս ը նոնս մին ձիք՛, խընդիմ ի հօր խոնձորը կըտըէ, տըղան նէտը դիրիս ի աղեղամը, քիշիս, նէտը բըրախ նան: Ալլիհան ամպ մամպ կուրչիս ին, լիսնակը դոնս ը նոնս: Տըղան պըրընէս ի արխային քօն նոնս, տըսնէս ի խոնձորոնն ուրն տէղը: Զօր լիսինիս ի տըղան տըսնիս ի, հօր ծառուն տակէն անոնը գօլ ա տըված, մին խօր գինէս ի դիրի գէն, տըսնիս ի, հօր անոնը վէր դըռնիւլով գինէս ի: Տըղան գինէս ի թաքավօրուն կօշտը, ըսէս. «Ապա՛, ան քի՛շէր ի՛ս գոնոնն յարալու ըմ արալ, համա սըպանված չի: Զարկավօր ա, հօր գինէք հէտկը

պըռնած գիղէնիք, տէղը սըպանիք: Թաքավորը ան էրկու տղէյուն
 ալ գիրիս ի փի՛ստէկյ տղէյուն նըհետ, նըստէս ին ձիանքը, անոնի
 հետկը պըռնէս ին գի՛նէս: Եէտ ըն գի՛նէս, Թա խօր, ան գի՛նէ-
 ցուղնը գիղիլ, հըսէս ին մին հուրու, հիշտեղ անոնը հետկը
 պըրըծընէս ի: Թաքավորու փիստէկ՝ տղան ըսես ի. «Ա՛յ իմ
 ախպէրտիք, մէր գնղը տէղըս ա մըտալ: Վէր գուք ան հուրը,
 անդոնը սըպանիք: Բիրիս ին մին հաստ, էրկնն քանդի՛ր, անվալ
 կըպէս ին մօծ ախպուրուն, կախ նան հուրը, հօր գի՛նէ գնղոնն
 սըպանի: Տըղան ըսէս ի. «Եէր իս ասիլ իմ վա՛յ էրվալ ըմ, անլի-
 հալ ինձ հուրէն հանիլ իք: Տղեյուն կախ ըն տվալ, հասալ ա
 հուրու կէսին, հարայ ը տըվալ. «Վա՛յ, ձիդ մատաղ, վըռվէս իմ,
 լվըռվէս իմ: Անդոն քանալ ըն հանալ: Կըպիլ փն մաշնակ
 ախպէրուն, անդ ալ գէցալ ա հուրուն կէսը ու հարայ ը տվալ.
 «Վա՛յ, մէռա, մէռա, հէտ քիշէցէք: Անտոնը ալ ին հընիս: Զըրդա
 նօթաթը հասալ ը փիստէկ՝ ախպէրը: Անդոն հօր կպէս իս քան-
 դի՛րնալ ըսէս ի. «Եէր հօր իս ասիլ իմ վա՛յ մէռա, հա մէռա,
 ինձ հէտ քիշէցէք, գուք իմ ըռըխուս Թըմաշ մէք արիլ, քանդի՛րի
 ըռըախ տվէցէք գի՛նէ. մին ալ հիւր հօր քանդի՛րը քաշիմ, հա-
 նիլ իք հինչ հօր վէրան կապած նի: Թաքավորու փիստէկ
 տղէյուն կըպէս ին կախ նան հուրըմը ու ըսկըսէս ի քանդի՛րը ըռ-
 րախ նան: Ան խէղճի հա հարայ ի նան, հա հարայ նան, վայ
 մէռալ ըմ, հնէցէք, ախպէրնէն լիսիս լին, անդոնը հա վէր ըն
 բիրիս: Մին ալ տըսնիս ին հօր քանդի՛րը բօշացալ ա, ուրեմն
 տըղան հասալ ա տափուն: Տղան հօր հսէս ի տափուն, հուշի գե-
 հած ը նիս. մի քանէ բոպէ անց ը նան տղէյու: հուշի նոն ի
 գլօխը, վիր ի նաս վերան նստէս. հուրումը շէտ միթէն ի նիս.
 ձիք՝ը տափը պըտըռուտիլալ տըսնիս ի հօր մին տասը ախպուրա
 վէր գըռնիս: Տղան ծարալ դանձված իրիս ի լա, ձիք՝արը լիվի-
 նիս ի հըվընէս, փուրուն վէրան պըրընես, մին դճիւնվալ ջոնը
 խըմէս, խընդիս ի հօր տէղէն վիր կա, տըսնիս ի հաքարը մինչև
 ծօնգարը խըռված ըն տափը. տղան մին իղինքի Թափ ը նան, հօր
 հաքարը հանի, ձիք՝ը կըպէս ի հուրուն, անդ տէղը փօլ ը նոն, մին
 ծակ ը բինվիս: Տըղան մըտէս ի անդ ծակավը դոն ը նոն մին
 պըտղատու իգի: Մին խօր տէղ գի՛նէս ի տըսնիս ի, հօր ան իգանմը
 մին էրկու հըրկանի տօն կան. տղան գի՛նես ի փանթաննիսըմը
 բիցրինիս պալկօնը, տըսնիս ի մին դուրք: Ադ դուրքը բինիս ի,
 մտէս օթախը, տըսնիս ի, հօր օթախը մաժտէղը նստած ա մին
 ախշիկ՝, ծընգան վէրան մին իրիք՝ գըլխանէ նառագէվ, գլօխը դի-

բանք, քան իկամ: Ախլիկի՛ հօր տըսնիս ի տղէյուն, ըսէս ի. «Վա՛յ, ախպեր ջա՛ն, շննդ արա գինա, թա չէ աս ջաննավարի վիր ի նալ, քի սըպանիլ:» Տըղան տըսնիս ի ըխըշկա ձիքչէն մին ուսկէ խոն-ձոր, ըսես ի. «Վախի ման ախլիկ ջան, իս միս անդնը հէտա իմ իկյած, հօր սըպանիմ:» Ախլիկի՛ ըսէս ի. «Տըսնիս իս ան պուճա-խամը դիրանք ան մին խանշալ, ժունգուտած դիյնի մանջին, հօր կա-րիս խանշալը դիյնի մանջին հանիս, ան վախտը դու կարիլ իս անդնը սըպանիս:» Տղան գինես ի պուճախէն խանշալը վիր ըսէս, դիյ-նին ձիք չնա հնրդի մին թէփուռ: Ընէս ի թա չէ նառաղէվը ակնարը բինիս ի, վէրան նըստէս: Տըղան ալ ան ի լան խընդիս. անլիհնալ խանշալը վէր ը բիրիս նառաղէվու գլօխը կընթէս: Ախլիկի՛ ըսէս, ի. «Վի՛յ, իս քի մատաղ, էք փախշիք գինէք իս քունըն ըմ, Տղան ըսէս ի. «Ան հինչ դուրք ա օթախուն մանջին», ախլիկի՛ ըսէս ի. «Վի՛յ, քի մատաղ, ան օթախը գինէս ուշ, տեղը ըպրէս ի վեց կըլխանէ նառաղէվը, հօր փիշէ, դու վեր ըս նանիլ:» Տղան ըսէս ի. «Տըսնիմ հնրդի փիշիլասկան, մըտես ի ան օթախը:» Տըսնիս ի նստած ա մին ախլիկ լավէլի նաշխուն, մին վեց գըլ-խանէ նառաղէվ գլօխը դիրած ըխշկա ժընգանը քն իկամ: Ախլի-կի հօր տըսնիս ի տղէյուն, ըսէս ի. «Այ տղա, դու շտէղ, աս տէղս շտէղ, շննդ արա հուրդի հօր իկանք ըս, անդի ալ էտ դէռ, գինա, թա չէ ան ջաննավարը վիր ի նալ քի սըպանիլ:» Տըղան ըսէս ի. «Ըն՞ր գինէմ, իս միս անդնը հէտա ըմ իկանք հօր սըպանիմ:»

Ախլիկի ըսէս ի. «Այ տղա, դու հօր խնդիս իս անդնը սըպա-նիս, ան խանշալը հօր դիրած ա ան պուճախամը, մէտիլ կարիս ժնգուտած դիյնի մանջէն հէնից հանիս:» Տղան միս հնէսի թն չէ, նառաղէվը ակնարը բինիս ի վէրան նըստես: Տղան ալ միս ան ի լան խընդիս. նան ի խանշալավ գլօխնը կուտորիս:

Ախլիկի՛ ըսէս ի. «Վա՛յ, ի՛ս քի դուրքան, էք փախշիք տէղէս, իս քունըն իմ, դու իմի:» Տըղան ըսէս ի. «Չէ, դու մին ասա տէսնիմ ան հինչ դուրք ա:» Ախլիկի՛ ըսէս ի. «Վա՛յ, աման, աման դու մղաբուն ըս, ան դուրքը բէնիս ուշ:» Տղան ըսէս ի. «Դու արխային կաց, ադ խոննադը վիր առ, գնա ան ըռըշկի օթախը, տեղը մին ախլիկ կան, անդնը քշտին հուտաց կաց, մինչև իս գում:» Ախլիկի գինէս ի ըռըշկի օթախը, տղան մտէս ի իրիքմին-ջի օթախը, տըսնիս ի օթախուն մածտէղը նըստած ա մին ախլիկ, հոր հրէնակուն ըսէս ի դու գնա մն նոլ, իս գնա իմ նու:» Տղայուն հօր տըսնիս ի, ըսէս ի. «Այ տղա, քի մատաղ, աս շտեղ ը՛ս իկանք, շննդ արա տէղէս գինա:» Նառաղէվը աս քի՛շէր

իկալ ա յարալու, հըրդա քօն ը իկանծ. քընըտէղէն հօր վիր ի կացալ գըլխըտակէն բօթուլը, հօր մանչին անմահական շնոր կան, խըմըլացուկ ա, սըղանի, իսկ հաքարուն տակէն բօթուլու շնորը հօր խմի, անբիհան մէռնիլ էա: Տըղան ըսէա ի ըխըկան. «Դու գինա ըռըշկի օթախը, տէղը էրկու ախշիկ կան, անդնից քըշտին կաց մինը իմ գնիլըսա: Ախշիկի գինէս ի ան ըռըշկի օթախը, տըղան գլխուն տակէն բօթուլը վիրի ըսէս դիրիս հաքէրուն տակըն, իսկ հաքէրուն տակէն բօթուլը դիրիս ի գլխուն տակէն ու նառա-դիմուն յարալու տեղուն յումբուրուղավ կուսիս. կուսիս ա թն չէ, անհնը շըպըրտիս ան, նառադէվը վիր ի կաս, տէղը նըստիս, ըսիս. «Այ պարօվ ըս իկալ դու, թաքավօրի տըղա, էք մին մին խըմէքա: Նառադէվը ձիքը միկնիս ի հըքէրուն տակէն բօթուլը նան տընուն, գլխուն տակէնը ինքի վիր ըսէս խըմէս ին: Միս խմէս ին թն չէ, նառադէվը տեղը հանրանկ մըռնիս ի, իսկ թաքա-վօրի տղէյու զօռը տասը դննան իվիլիսիս ի: Տըղան դնա ի ննա գինէս ըռըշկի օթախը, ըխըկներանց վիր ըսէս գինէս հուրը: Ավան կըպէս ի մօծ ըխկան, ըսէս. «Քշիցեք, անդ հօր հանիք ղուրկիս իմ մօծ ախպուրս հէտաս: Մաշնակ ախպերի հուտիս ի, ինքի ձիքէն ըսէս ի. «Մօծ ախպէր նիլ ի հինշքան օքուտ բէն ան հա, տըսնիս իս անդի նախշուն նշէնած ը ստացալ: Փօղը հէտ ին ցիքիս. տըղան կըպէս ի էրկունցի օթախու ըխըկանը ու ըսէս. «Քշիցեք, ան ալ մաշնակ ախպուրս նիշէնածըն ա: Ան անքամ ալ մօծ ախպէրըն ը հուտիս, հօր տըսնիս ի ախպուրը նիշէնածը ձիքան նշէնածէն նախշուն ա: Փօղը անն ցիքիս ին հուրը. հըրդա հու-րամը մընահած ըն փիստէկ տըղան ու փիստէկ ախշիկի: Տըղան խընդիս ի ըխըկան կապի հօր հանին, ախշիկի ըսէս ի. «Այ տղա, էռէք դու գինա, էտնէ իս իմ ննի, թն չէ հօր իս գինէմ, քու ախ-պըրտիքը նախանծութունէն քիզ հանի շին, պահիլ ին հուրամը: Տըղան ըսէս ի. «Չէ, իս քիզ հանից շնոր գինէ չիմ, բիրդան կարի շիս օքուտ կապիս, վէր իս նանիս սըպանվիլ: Ախշիկի ըսէս ի. «Այ տղա, իս գինէս իմ, համա դու մընըլասկան ըս հուրամը, նա-խանծութնի պատճառավ: Ախշիկի նան ի տղէյուն մին անգուղ, էրկու փընդըղ և մի փէտու կուտուր, մին մատիտի ղըղար. էտնէ ըսէս ի. «Հօր քի հանին ուշ, դու գինէլ իս ան իգանվը մինշէ վէր, էռէլըտ դնա ը ննի մին դուրք, հօր բինվիս ի մին մօծ արօտատէղ, անդ դըրքավը մտէլ իս թն չէ, դնա ըն ննի էռեշտ իրիք ուխար, մինի սեմ, մինի կարմէր, մյուսը սիպտակ: Անդ ըսկըսըլասկան ըն ձիքնի վէրավ թըշկուտիլի, դու աշխատէր

սիւստակի վերածվ թռչիլ, հօր նանիս սիւստակ աշխարհ. հօր կրէհաց լիս, կարմէրի վերածվ թռչի, հասնիլ իս կարմէր աշխարհ, համա հօր թռչիս սէվումս վերածվ, նանիլ իս սէվ աշխհարհ. անդ տէղան դնս գնիլը շէտ դիժէր ան Ախշիկի ըսէս ի. շէս քի սպասիլ իմ իրիք՝ տարէ, իրիք օր, իրիք սհաթ, իկնալ ըս, իկած լիս իս մարդու յիմ գինէլասկանա: Ադնիք խըտտէս ին պըլպըլուտիս. քի՛շիս ին ըխշկանը դնս ըն բիրիս հուրէն, քանդիրի կախըն ննա հօր տղան դնս գու, տղէլումս քիշիս ին մինչև հուրուն կէսը, դէնակալ քանդիրի կըտըէս ին, տըղան շրամփ տալիս ա հուրուն տակը: Տըղան հօր վէր ը նընէս օշը տընէս ի, մին քի՛շէր ադի մընաս ի, էտնէ հօր խէլքը տեղըն ը ննա, կընշիս ի ախպուրցը, տընիս ի սնա սնա շկան, ուրէմըն գէհած ըն, ախշիկի ազուրդ ը լն ըսէս, իս հիմար ըմ լն լիսանձ լիմ անդնիւր: Տըղան ըսէս ի գէհածը գէցալ ա, ալ հէտ լի նուլ, հուրեն դնս ի ննա գինէս ըխշըկա նիշէնց տըված տէղարը, հիւ հոր դնս ը ննա արօտա-տէղը, դուս ըն ննա տղէլումս էտէլը իրիք՝ ոխշար՝ մինի՛ սիւստակ, մինի սէվ, մինն ալ կարմէր և ըսկըսէս ին աթըրմա խաղալ: Տղան հինշկան ըխշըտէս ի, հօր սիւստակի վերածվ թռչի, բէն լի դնիս, լօքը ննա կարմէր ոխշարու վերածվ և տըսնիս ի, հօր գինէս ի ինքն ալ լի գիգիլալ, թն հօր ը գինէս: Մին ալ տըսնիս ի հաքարը կըպալ ըն տափուն: Զուրք թնրանփի մտէկ ի ըրէս, տըսնիս ի, հօր նած ա կարմէր աշխարհ: Տղան տըսնիս ի, հօր օմէն բէն կարմէր ի: Մի՛ն քնշածվ գինէս ի, տըսնիս ի մին տօն, գուրքը թըկէս ի, բինիս ի մի պառալ կնէկ: Տըղան ըսէս ի. շնանի ջան, դնրի՛ր մառդ ըմ, ինձ տէղ լի՞ս ննալ մի՛ն քիշէր մընամ: Պառապը ըսէս ի. Քալա ջան, խանան լիմ, մառդ աստօու դօնադուն չէ լի ասիլ. համեցիք նէրս: Տըղան մըտէս ի նէրս, տըսնիս ի, հօր պառապը խըմուր ը ըրէս, համա ջիրալ լի ըրէս, խըմուրուն վէրան թքէս ի, հունցիս: Տղան ըսէս ի. շնանի ջան, ադ խա՛ թէքալ ըս խըմուր ըրէս: Պառապը ըսէս ի. Շէ՛, քալա ջան, պա հինշ արիմ, հօր ջնր շօնիմ, տըղան ըսէս ի. Շեա՛, ձիր քաղաքամը ջնր լի կա՞: Պառապը ըսէս ի. Քալա ջան կա, խա կա վուշ, համա գէ օմէն մառդ կրէս լի ձիք՝ ցիքի: Հէսէ տասը տարէվ ի մին տըսնըրկու գըլխանէ վիշափ նըստած ա մէր ջրի գծը, մէղ ջնր լի ննա, հու հօր խընդիս ի ջնր տանի մէտիլ մին ախշիկ տա: Մէր քաղաքամը ալ ախշիկ լի մընացալ, անոն ան մեր թաքավօրը ձիւն մին ճարը մազար ախշիկի տընը-լասկան ա տա անդնիւր, հոր ջնր վիր առի, թն չէ գօրքը ծարալ կուտուրվիլ ին:

Տղան ըսէս ի. «Նանի ջան, ադ գօլը հէռա՞վ ա, կարիլ իս ինձ
նիշէնց տասա»:

Պառավը ըսէս ի. «Իմ տանէն մինչև տէղը հէրօր արշին նիլ
ի»:

Տըղան ըսէս ի. «Նանի ջան կօժ օնի՞ս, մին էրկունը ինձ տօր,
մին էրկունըն ալ դու վիր առ. հըրդա ի՞նքու տօնըս չօճորավ լիցիլ
իմ»:

էրկու կօժ ինքին ի վիքոնէս, էրկուան ալ ննս ի պառավուն,
մին քանէ հետ գինէս ին բիրիս, ալ պառավուն տանը աման շա-
ման լի մընաս լիցվիս ի:

Տըղան հօր նընընլիս ի գօլին տէղը
արխալինինէս ի: Պառավը խըմուրը հօր թէքավ ը լն արված, դէն
ցիթիլի ննս, թաղադան շօրնով խըմուր ըրէլ նաս: Պառավը
ըսկըսէս ի հաց ի՛վիլի, տըղան մին բօլ պանէր հաց ը ըսէս,
պըրընէս քօն ննս: Արիվի դնս ը ննս, տըղան հալա քօն ա:
Պառավը տըսնիս ի հօր թաքավօրու ըխչկանը տնէս ին տան օղ-
ձուն, անընհնլ տղէյուն վիր ը կըցընէս, ըսես ի հօր թաքավօրու
ըխչըկանը տարալ ըն դիրնլ գօլին դրաղէս: Տըղան խանչալը
վիր ը ըռէս դնս ննս: Պառավը ըսէս ի. «Օղըլ, հօ՞ր ըս գինէս»,
«Թաքավօրու ըխչըկանը հարալուն»:

Տըղան գինէս ի գօլուն դըրաղը, տըսնիս ի, հօր մին ախչիկ
նընհնց մին խօր դէն նըստած լէս ի: Մին ալ տըսնիս ի գօլէն
դնս ը իկալ մին տըսնըէրկու գլխանէ վիշափ, դնս ը ննս գօլէն,
դնլ դիրի ըխչըկան: Տըղան հը ըրէս, լօք ննս, իլլիս վիշափու
մաշկին, վէրը բիրիս խանչալը, ինը գլօխը կըտրէս քալամու
կօնդու նըման: Վիշապը ըսէս ի. «Թաքավօրի տըղա, ինձ սըպանի
մա, իս աս տէղէն գինէլ իմ»:

Տըղան ըսէս ի. «Մէտիլ գինէս մին
խէխն ժողովուրթու գըլխուն դնըզն գէնիս», ան ըսէս ի, խանչա-
լով ննս ան իրիթ գլօխն ալ կընթէս էտնէ վիր ը ըռէս վիշափուն
գլօխնէրէն լուզունը հընէս, կըպէս յալախամը, վիշափու շնմ-
դնքը տէղը մին մօծ քար ը նիս, դիրիս ի անդնր տակէն, գինէս:

Անց ը ննս մին խօր վախտ, թաքավօրը ննգիր-վնգիրը
ննս ի, հօր ըխչկա ոսկունէրը տանի թաղին, տըսնիս ին ախչի-
կի նըստած էքէս ի, կուխկէն ալ վէրըն գէռած վիշափու գլօխնէն:
Վնգիրի ըսէս ի. «Ախչի, ան հինչ նաղըլ ան: Ախչիկի ըսէս ի. «Մին
ածդահա տըղա իկնլ ա սըպանալ գէցալ: Ննգիրի ըսէս ի. «Անըր,
իս հինչ ըմ ըսէս քի. հըրդա գինըլասկան ըմ մին արաքա բիրիմ,
ադ օղձու գըլօխնն լիցիմ մանչը, քիզ հետ մին տէղ գինէք: Հա-
մա դու մէտիլ հօրըս ասիս, հօր վիշափուն իս իմ սըպանալ, թա
չէ քի սըպանիլ իմ»:

Թաքավօրը ահած ը լն, հօր հու վիշափա
սըպանի, քանէ սաղ ա ննլ ի անդնր իրա կէս թաքավօրութունը

ըխչկան հէտը, մէռնողուց էտնէ սաղ թաքավորութունը, շննքի՝
թաքավորը տղա չի լն օնի: Թաքավորը, պալատականնէն տըս-
նիս ին, հօր թաքավորու ախշիկի սաղ սալամաթ արարու վէրանն
նըստած ննս ի: Ալընհանլ պալատը զալմաղալ ը նընէս: Ննաղիբի
արարան քիշիս ի հայաթը, վիշափա գլօխնէն ըծէս տափը, հօր
օմմէն մինը մին գօմհշի զլսու ղըդար ըն նիս: Ժողօվուրթը կուտ
ուն ննս թամաշա. ան ննաղիբի հօր ասած ա ինքին ի սըպանած
վիշափուն, ժողօվուրթուն ըսես ի. «Տեսալ ըմ վիշափը տանըէրկու
ըռէխն ալ շոած գինէս ի դիբի ըխչկան, ախշիկի նալ հարալ տա-
լամ լես ի: Ան սահաթամը ինձ վէրն մին ա՛նդի զօռ ը իկալ, հօր
վիշափա սըպանալ ըմ: Ա՛դ խըսէս վախտը թաքավորի տղան ալ
ժողօվուրթու մանչին ի նիս, հէտ ը դըռնիս ըսէս. «Պա անդ
վիշափուն լնլգն չի օնի՞»: Ննաղիբի ըսէս ի. «Վիշափը վիշելուց
լնլգնն կօլ ը տվալ»:

—Պա ջնմգնթըը հօր ա:

—Ջամգաթըն ալ ցիթալ ըմ գծըր:

Թաքավորու տղան վէր ը դիբիս ձիթէն յալախը, վիբ ըռէս
մին մին վիշափու գլօխնէն, օմէն մինի մանչին մին լնլգն դիբիս,
ջնմգնթըըն ալ, ըսէս ի գծլնն ղըդար մին մօծ քար կան ան-
դնը տակէն ի: Ա՛դ հօր թաքավորու ախշիկի տըսնիս ի ըսէս ի.
«Հայրիկ ջան, ինձ փրկուղը և վիշափուն սըպանուղը ան տղան
ա, ննաղիբի սօտ ը ըսէս. ինձ ասալ ա հօր իս ասիմ, թն ինքին ի
սըպանալ, թա չէ ինձ սըպանիլ ի: Իս ալ վիշելուցս սօտ ըմ ասալ»:
Ալընհանլ թաքավորը հրամայես ի ննաղիբ-վնաղիբուն կախ տալ:
Թաքավորը կընչիս ի տըղէլուն հնրէն կօշտը, խըտտէս, պըչիս,
Գըսէս. «Տըղա ջան, իմ ախշիկիս ննս իմ քի, թաքավորութունըն
ալ հէտը, հօր դու աղատալըս իմ թաքավորութունը անդի աղէտէ»:
Տըղան ըսէս ի. «Իս շէտ շնորհակալ ըմ քիզ հէնի: Քու ախշիկիտ
իս կարի չիմ տանիմ և իրավունք ջօնիմ, իս նիշէնված ըմ. մինակ
հօր դու խընդիս իս ինձ քօմնգ արիս, խնդրէս իմ ինձ ձիբ աշ-
խարքէն դնս բիբիս սիպտակ աշխարքը: Թաքավորը ըսէս ի.
«Աս գուղու ան յանըմը ըպրէս ի մին արծիվ, տեղն ալ մին տըս-
նըհանգ՝ զլխանէ վիշափ կա. ադ վիշափը օմէն տարէ ան արծիվ-
նեբու ճտէրուն ըտէս ի, հօր կարիս ան վիշափուն սըպանիս, անդ
արծիվնեն քիզ կարիլ ին հանին լնս աշխարքը: Տըղան ըսէս ի.
«Պա հուրդի գինէմ ան յանըմ: Թաքավորը ըսէս ի. «Իս կարգադրիլ
իմ տանին»:
Մուրթիս ին էրկու գօմէշ, տէկ հընէս, մանշը փօսկ
փիշիս տըռըզացնէս, մին կարմունշ շինիս դրիս վէրան տընյուն

տրնէս ան յանր: Թաքաւօրը տրդան գինէս ի ան ծառը գիդինիս, հիշտէդ հօր արծիվների բռնըն ան ու տակէն պըրընէս, քօն ննւա: Մին ալ բիրդան քօնամը լիսիս ի, հօր արծիվներու բալանան ծըվ-ծըվաս ին, ակնէրը բինիս ի տըսնիս հօր մին տըսըհինգ՝ գըլխանէ վիշափ իլլիս ի ծառը, անտէղը շտեղ բռնըն աւ Ադ հօր տըսնիս ի, տըղան խանչալը քիշիս ի, մին տալա՛վ վիշափա տըսնըշուրք գլօխը կընթիս ի, մընաս ի մին գլօխը: Վիշափը ըսէս ի. «Տղա շան, էք ինձ սըպանի մէն»: Տղան ըսէս ի. «Պա սըպանիմ ուշ հինշ արիմ. չէ ձիր քօքի մէտիլ կըտըրցանմի», ըսէս ի ննա ան վէրշին գլօխն ալ կըտընէս, ու վէր նընէս ծառուն տակէն քօն ննւա: Արծիվ-նէն ննւա ին տօն, տըսնիս ին, հօր ծառուն տակէն մին մարգ պըրանած, ըսէս ին. «Միս ան ի մէր դարաւօր թըշնամին, հօր մէր ճտէրուն ըսէս ի: Գինէս ին մին մօծ քար վիր ըսէս, բիցիրց-նիս յէրգի՛նքի, հօր անտէղէն ցիքին տըղեյուն վէրան, սըպանին: Ըտէրը անդ տըսնիս ին, դալմաղալը ցիքիս ին: Արծիվնէն ննւա ին ճտէրուն կօշտը, ըսէս անդ հինշ դալմաղալ ա. նըտէրը ըսէս ին. «Բա հինշ արիք, թուղ արիք հօր մէր փրկուղուն սըպանիք: Մին անց կացէք ծառուն ան յանը տէսէք ան տղան հուրդի ի ջաննա՛վարը սըպանած: Արծիվնէն գինէս ին ծառուն ան յանը, տըսնիս ին, հօր մին տըսնըհինգ՝ գլխանէ վիշափ կուտուրած, թափած: Ար-ծիվնէրը մինը ձէխէն, մինը յաշէն նըստէս ին տղէյուն կուխէն, թիւարը բինիս, պըհէս տղէյուն գլխուն, հօր արիվի վառի վուշ և թիւարա՛վը քամէ ըրէս, հօր տըղան անուշ քօն գուշ Զօր ըսկըսէս ի հրէնակը մարմըտէ, տըղան քընըտէղէ վիր ի ննա, ակնարը բինիսի, տըսնիս ի հօր մթէն ի, ըսէս ի. «Պա՛, աս արգեն քիշէր աւ: Վիր ի ննա վէրան նըստէս, բիրդան կըպէս ի արծիվուն, արծիվը թիւարը կուտիս ի, անմինն ալ, տըղան տըսնիս ի կուխկեբամը արծիվնէր նըստուտած: Արծիվնեն ըսէս ին. «Այ տղա՛, դու մէր դարաւօր թըշնամուց ազատալ ըս, ասա տըսնիք ինչ վարձատրութուն տաք քիւ: Տըղան ըսէս ի. «Իս մին բէն ըմ խընդիս ձիդ հէնէ. ինձ տըն-ցէք սիպտակ աշխարքը: Արծիվնէն ըսէս ին. «Դիժէր բէն ըս խըն-դիս, համա դէ հինշ արած, մէտիլ տանիք: Մինակ դու բիր միդ չէտա մուրթած էրկու գոմէշ, քառասուն ուխշարու դի՛մակս ադ տէկարը ջրա՛վ լիցէր, անդ օմէնը մէր էրկուսիս մաժտէղը քանդի՛ր-նէրա՛վ կապէր միդ վէրա, ինքիս մաժտէղէն նստէր մէք թուլի իք, հիր հօր գլօխնէս յաշ շօռ տաք, մէր բէրանը ցիքիլ իս մին-մին դի՛մակ, իսկ հօր դիրի ձէխ շօռ տաք, մէր բէրաննէն կուխիլ իս տէկի կութը:»

Տըղան գինէս ի թաքավորուն ան ըսէս, թաքավորը հրամայէս ի, ան օմմէնը տընէս ին ան յանը, բիռնիս արծիվներուն: Տըղան գինէս ի պառավուն մընաս պարով ըսէս, մին խուրշին ուսկէ նանս պառավուն, ննա թաքավորուն ալ մնաս պարով ըսէս ըխշկան հետ: Գինէս, նստէս արծիվներուն վերան ու բիցրինիս երգինք, Շէտ ըն գինէս, թն խօր, աստված ը գիգիլ, շարունակ տըղան արծիվներուն կերակրէս ի: Արծիվնէն տըղնյուն հարցանք ըն ըրէս:

—Հը՞, աշխարքը հինչի՞ դըղար ան. տըղան ըսէս ի.

—Մին արտու դղար ան:

Ալնի անց ը նաս մին քանէ սհաթ, հարցանք ըն ըրէս.

—Աշխարքը հինչի՞ դըղար ան. տըղան ըսէս ի.

—Մին կաննի դղար ան: Անց ը նան անն մին քանի վախտ, դուշարը հարցանք ըն ըրէս.

—Աշխարքը հինչի՞ դըղար ան. տըղան ըսէս ի.

—Մին ձվի դըղար ան: Ան վախտը արծիվները ըսէս ինն.

Մինչէվ հըրդա մէք բիցրինիս իք լան, հըրդա մէտիլ դնիլ թըռչիք. դու մինակ ասա հիք հօր տէսնիլ իս աշխարքը մին արտու դըղար ան գէռած: Խօր ըն գինէս, թն շէտ, դուշարը հարցանք ըն ըրէս.

—Հը՞, տըղա՞ ջան, աշխարքը հինչ դըղար ան. տըղան ըսէս ի.

—Մին մօծ արտու էանէ դուշարը ըսէս ին. շէտ հօր տէսնիլ իս աշխարքը մին կաննի շափ, մէզ ասիլ ինն: Ալնի անց ը նան մին խիլա վախտ, դուշարը հարցանք ըն ըրէս.

—Աշխարքը հինչի դըղար ան. տըղան ըսէս ի.

—Մին հավու ձվի դըղար ան: Դուշարը ըսէս ին. շէտ հօր մէք վէր իք ննա մին խօր ը մընաս հօր հասիք տափուն, արծիվից մինի գլխը շօռ ը նան գիքի յաշ, տղան բէն շի նիս հօր տա, մին ալ շօռ նան, մին ալ, տըղան գէնակը ցիքիս ի ուրէն բուգէն մին մօծ կուտուր մէս կըտրէս, ցիքիս արծիվի բէրանը, արծիվները նըստէս ին տափուն: Արծիվը ըսէս ի տղէյուն. շէտ գնէր տէսնիմ, տըղան կըրէս շի գինէ. արծիվի ըսէս ի. Շալվարըտ հանէր մին տէսնիմ խա՞ս լընգես իս: Տըղան շալվարը հընես ի, արծիվի տըսնիս ի, հօր մէսը կըտրած ան. անընթաց արծիվի իրան բերանումը պահած մէսը դիրիս ի տըղէյու. հաքուն, կըպէս ի, տէղըն ալ շի մահլուս ըրէս:

Արծիվնէն թըռչիս ին գինէս: Տըղան իգինքի թափ ը նան, հըղէն պըռնէս գինէս, հըսէս ան քաղաքը, հօր իրա թաքավոր հարի նի ըպրէս: Գինէս ի մինի կոշտի, ըսէս հօր ուրէն վիր առի

աշագնարդ, մտէս ի անդհիւր կօշտի: Արդեն իրիք տարէն անց ը լմ կահած:

Մէք հըրդա թուղ արիք տղելուն մընա տէղըս, խոսիք ան տէղէն, հիւր հօր թաքավօրու էրկու մօծ տղան քանդի՛րի կտրալ ըն, իրանց ախպուրը ցիքալ հուրը: Ուրանց փիստէկ՝ ախպօր նիշէնածուն ըսէս ին, հօր թաքավօրը հարցանք արի, աթիլ իս հօր քանդիքի կըտըրվալ ա, վէք, ը նալ հուրը սըպանվալ, թն շէ քի սպանիլ իք: Մին քանէ օր թաքավօրը սուգ ը ըրէա: Թաքավօրի կընէ՛կի մէռած ը նիս, խընդիս ի փըսակվի փիստէկ՝ տղէյու նիշէնածուն վէրան: Ախշիկի ըսէս ի, հօր իրի՛ք տարէն հէտը կարիլ ի փըսակվի: Զունք՝ի հօյս օնի, հօր տըղան ադ ժամանակամիջոցում ննկ ի:

Իրիք տարէն հօր անց ը ննա, մընաս ի իրի՛ք օրը, ախշիկի թաքավօրուն ըսէս ի. լինծ հէտա մին դանրյան իս կարիլ նալ, հօր անդհիւր հուշ մըկրատ նի կըպած, հուշ ալ ասուդա: Թաքավօրը կընշիս ի իրա ննդիր-վնդիրին, ըսէս հօր մի անտի դանրյան կարիլ տա: Ադ քաղաքամըն ալ մին փինալէն դէն շաքմայի շի նիս, ննդիր-վնդիրի գինէս ի ան փիննշիւ կօշտը, հրամամայէս հօր մին անդի դանրյան կարի: Փինալին ըսէս ի. «Այ շանըմ, ախիւր իս դանդի շիմ, իս դանրյան հնդդի կարիմա: Շագիրդը ըսէս ի. «Վախի մէն, վիւր առ, իս կարիլ իմա: Ննդիր-վնդիրի գինէս ի Քիշէրը ուստան հօր քնը ննա, տըղան ան անդուղը մընդէս ի, մանշին դանրան հընէս, կախ ննա: Քիշերալ քըշան ննդիր-վնդիրի ննա ի դանրան տանի, ուստան մընաս ի մնթնլ: Տըղան գինէս ի ան մին օթախէն բիրիս ննա ննդիր-վնդիրին, ան ալ շվվէլալ տընէս ի ննա թաքավօրուն, թաքավօրը տընէս ի ննա ըխըրկան: Ախշիկի հօր դանրան տըսնիս ի արխային ի դըռնիս, ինքի ուրեն ըսէս ի՝ ուրէմն իմ նիշէնածըս իկանծ ան: Գինէս ի թաքավօրուն կօշտը, ըսէս, հօր մէտիլ ուրեն հետա մին տուփի կարիլ տա, հօր հուշ մէխ նի կուփած, հուշ թիլալ կարած: Թաքավօրը ըսէս ի. «Պա անդ հուլ ը կարիլ, ախշիկի ըսէս ի. «Հուլ հօր դանրան կարալ առ: Ննդիր-վնդիրուն դուրկիս ի ան փինալու կօշտը, հօր տուփի կարիլ տա: Փննշին ըսէս ի. «Այ շանըմ, իս փիննշի մառը ըմ, իս պա կարիլի՛մ անդի շնքմա կարիմա: Շագիրդը ըսէս ի. «Ուստա վախի մէն, վիւր առ, իս կարիլ իմա: Քիշէրը հօր ուստան քնը ը ննա տըղան ան էրկու փընդըղը մընդէս ի, մանշէն տուփիսնէն հընէս, դիրիսի ահուշկումը: Քիշերալ քըշան ննդիր-վնդիրի ննա ի

տուփլին տընէս: Ախշիկի անդ ան հօր տըսնիս ի, լափ արխային ի դըռնիս, ըսէս ի Թաքավօրուն, հօր իմ հըրսընքավըս մէտիլ մին անդի ճէշ իփուղ նի, հօր հուշ գիրէկ վառի, հուշ ալ բէն պաղրաստի, համա օմմէն հինշ զօնաղնեբու ըռաշկին նի: —Ան հօւլ ա կարիլ,—ըսէս ի.

—Ան, հօր դմարան ու տուփլին կարալ ա: Թաքավօրը նազիր-վանգիրին զուրկիս ի փինաշու կօշտը: Տըղան վիր ի ննա, ննա նազիր-վանգիրի նըհէտ: Տըղան մտէս ի խօհանոցը, ան կլուրէկ փէտը Թափ ննա, մին ալ տըսնիս է տօնը էրկու արաք հուտաց ըն կացալ ըռըշկին ու ասալ: «Մեր տէրը հինշ ի հրամայէս» Տըղան ըսիս ի. «Շնիդ սէղան բէց ըրէցեք, հօր ըսկըսէն հացկէրույթը»: Զուռնա զավալն ալ փիշէն, համա ուրանք իրվան ուշ: Թաքավօրը մընաս ի մաթանլ. «Այ բալամ, հուշ գրէկ ը վառած, հուշ ալ դազղան գիրած գիրէկուն, աս ճէշնը շտէղէնիս: Հըրսանէքի հօր պըրօընէս ի ախշիկի ըսէս ի. «Ենձ հէտա մին շէտ հետաքրքիր նաղըլ արիլ տօր»: Թաքավօրը ըսէս ի. «Ենդ հու կարիլ իս: Ախշիկի ըսէս ի. «Ան հօվ հօր աս խնշույթը ղէկավարալ ա: Թաքավօրը կընշիս ի փինանն, ըսէս գու մին նաղըլ ասի: Փինանին զըրկիս է տըղէլուն: Տըղան ննա ի Թաքավօրուն կոշտը ըսէս. «Թաքավօրն ապրած կէնա իս հօր ըսկըսիմ նաղըլը, մէտիլ օթախուն դուրքը կապիք, բիլանին տաք իմ ձիքըս. հուշ մինի իրավունք ընի օթախէն դնա գու մինչև նաղըլուն պրօանիլիս: Թաքավօրը ըսէս ի կատարէցէք անտուր կամքը:

Տըղան ըսկըսէս ի ան նաղըլը, հօր իս ձիդ արալ ըմ: «Եհարկէ, խնդի չիք, հօր իս աս նաղըլը մին ան թանգանն արիմ: Համա հինշ արած, խրնդիք ուշ իս մէտիլ արիմ, չունքի հօր արիմուշ, բէն չի դնա ննիւ: Մէր տըղան նաղըլը ըրէս, հիք հօր հըսէս ի ան տեղուն, հօր ախպէրքի քանգիրի կըտրէս ին, ուրանց ախպուրը ցիքիս հուրը, ախպէրքը ըսէս ին՝ փուրնէրս ցըվէս ի, իրավունք տօր գինէք ըծի: Տըղան թուղ չի ըրէս. էտնէ տըղան ննա ի ան տեղուն, հօր ախպէրնէն ննա ին ուրանց հօրը ըսէս, Թան քանգիրի կըտրըվալ ա, ախպէրնէս նալ ա հուրը, մէք ալ կըրէցալ չիք հանիք, տէղըս ալ Թաքավօրը կըրէս չի ուրէն պահի, վիր ը ննա փիստէկ տղելուն խըտտէս, ըսկըսէս պըշպշուտիլ, ըխշկանը կօնը պոնէս ի ննա փիստէկ տըղելուն ու Թանգանն ըսկըսէս ին հըրսանէքը: Թաքավօրը հրամայէս ի էրկու մօծ տղէրանց բընտարկին, հօր մէտիլ հըրսընէքէն հէտո կախ տան: Փիստէկ տղան ըսէս ի.

«Հայրիկ ջան, իս անդհից ներքիս իմ, բանտարկիլ ման, սխալված
ըն»:

Թաքավորը ըսէս ի. «Դուս ըս դիդիս, հինչ ըրէս իս արա,
ասուրվանից Թաքավորը դուս ըս»:

Թաքավորը գլխէն Թագը վեր ը ըսէս, դիդիս փխտէկ տղէսուն
գլխուն:

